

Anna Kołomycew, Agnieszka Pawłowska

**SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI
„LIDER SPOŁECZNY W XXI WIEKU.
WYMIAR LOKALNY I KRAJOWY”
6–7 CZERWCA 2013 R., KRAKÓW**

W dniach 6–7 czerwca 2013 r. w Instytucie Politologii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie odbyła się konferencja naukowa pt. „Lider społeczny w XXI wieku. Wymiar lokalny i krajowy”. Inicjatorem, pomysłodawcą i głównym organizatorem konferencji był prof. dr hab. Andrzej Piasecki, kierownik Katedry Samorządu Terytorialnego i Wspólnot Lokalnych¹. W konferencji wzięło udział kilkudziesięciu naukowców z rozmaitych ośrodków akademickich w Polsce oraz praktyków związanych ze środowiskiem organizacji społecznych.

Wydarzeniem, które towarzyszyło organizacji wspomnianej konferencji, była procedura nadania tytułu Doktora Honoris Causa Jerzemu Owsiakowi, społecznikowi i twórcy najbardziej znanej w Polsce akcji charytatywno-artystycznej Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy. Z wnioskiem o wszczęcie procedury wystąpiła Rada Instytutu Politologii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Przyznany przez Senat Uniwersytetu Pedagogicznego tytuł był uhonorowaniem działalności społecznej i obywatelskiej Jerzego Owsiaaka. Recenzentami w procedurze nadania tytułu Doktora Honoris Causa byli ks. prof. dr hab. Tadeusz Pieronek, prof. nadzw. dr hab. Magdalena Środa oraz prof. dr hab. Andrzej Piasecki, natomiast laudatorem prof. dr hab. Tadeusz Gadacz.

¹ Warto dodać, że zagadnienie przywództwa zostało podjęte w konferencji organizowanej przez prof. dr. hab. Andrzeja Piaseckiego po raz kolejny, albowiem w dniach 18–19 maja 2006 r., w ówczesnej Akademii Pedagogicznej w Krakowie, odbyła się – również zorganizowana przez prof. Piaseckiego – konferencja „Model przywództwa – wymiar lokalny, krajowy, międzynarodowy”. Trwałym rezultatem tej konferencji była publikacja, która ukazała się pod tym samym tytułem, nakładem Wydawnictwa „Profesja”.

Tematyka konferencji naukowej – relacjonowanej także na Facebooku – dotyczyła szeroko rozumianego zagadnienia przywództwa społecznego i politycznego oraz funkcjonowania liderów społecznych w XXI w. Tytułowe zagadnienie potraktowano wielowymiarowo i interdyscyplinarnie. Na podkreślenie zasługuje udział praktyków, osób będących liderami społecznymi, związanych z organizacjami pozarządowymi o zróżnicowanym profilu.

Uczestnicy konferencji obradowali dwa dni. W pierwszym dniu konferencji, po jej uroczystym otwarciu, powitaniu gości i prezentacji uczestników przez prof. Andrzeja Piaseckiego, w auli im. prof. Wincen-tego Dankę Instytutu Politologii Uniwersytetu Pedagogicznego rozpoczęła się sesja plenarna pt. „Liderzy znani i nieznan”. Sesji przewodniczyła prof. dr hab. Maria Marczevska-Rytko. Sesję otworzył referat dr Justyny Teodorczyk poświęcony Jerzemu Owsiakowi – jego szczególnej umiejętności pracy z młodzieżą oraz fenomenowi Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy. Wystąpienie dr Magdaleny Mikołajczyk („Lider, jego otoczenie i strategia, a efekt synergiczny w realizacji projektów społecznych. Studium przypadku”) to prezentacja studium przypadku lidera lokalnego oraz warunków i ograniczeń jego działalności. Mgr Wioleta Pastorczyk zaprezentowała sylwetkę Anny Grodzkiej – jej karierę społeczną i polityczną. W ostatnim wystąpieniu tej sesji lic. Mateusz Jamro przedstawił sylwetkę i dokonania ks. Bronisława Sieńczaka, dyrektora zarządu Fundacji im. ks. Siemaszki, a zarazem lokalnego społecznika.

Drugiej części obrad plenarnych przewodniczyła prof. nadzw. dr hab. Danuta Karnowska. W tej sesji ogłoszonych zostało pięć referatów. Prof. dr hab. Zofia Chyra-Rolicz podniosła zagadnienie niegdyś popularnej działalności spółdzielczej, teraz obecnej w formie spółdzielni socjalnych. Dr Agnieszka Opalińska, aktywistka Lubuskiego Kongresu Kobiet, a zarazem pracownik naukowy Uniwersytetu Zielonogórskiego, przedstawiła analizę własnych doświadczeń płynących z działalności społecznej. Przywództwu lokalnemu sołtysów, na przykładach z powiatu olsztyńskiego, poświęcił swoje wystąpienie dr Maciej Hartliński, natomiast doktorzy Radosław Marzęcki i Łukasz Stach przedstawili wyniki badań przeprowadzonych na studentach polskich uczelni w wystąpieniu zatytułowanym „Bierni konsumpcjoniści, aktywni obywatele? Studenci polskich uczelni wobec problemu uczestnictwa w życiu społecznym i politycznym kraju”. Ostatnią prelegentką tej części konferencji była mgr Katarzyna Zawadzka, która w wystąpieniu „Rola lidera społecznego w działalności NGO na podstawie Stowarzyszenia Równość

na Fali” podjęła się omówienia roli lidera społecznego w procesie zmian społecznych i obyczajowych, ze szczególnym uwzględnieniem działalności przywódczej w środowiskach nieheteroseksualnych.

Ostatnia część obrad plenarnych pierwszego dnia konferencji zatytułowana „Doświadczenia praktyków” była prowadzona przez dr hab. Zofię Szarotę i została w całości poświęcona działalności przywódczej oraz zaangażowaniu społecznemu liderów i działaczy społecznych widzianych z ich perspektywy. Należy podkreślić, że relacjonowana konferencja należy do nielicznych przedsięwzięć naukowych, które umożliwiły skonfrontowanie teoretycznych rozważań środowisk naukowych z doświadczeniem i obserwacjami praktyków. W tej części wystąpili: pan Jacek Zalewski ze Stowarzyszenia Dobra Wola, pani Dominika Marszałek-Rojek z Regionalnego Ośrodka EFS, pani dr Lidia Jedlińska ze szkoły @ktywnego Seniora, pani Maria Kotkiewicz – Komendantka Hufca Związku Harcerstwa Polskiego w Częstochowie, pan Waldemar Domański z Biblioteki Polskiej Piosenki oraz prof. nadzw. dr hab. Jacek Kurzępa – pracownik naukowy Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej, ale zarazem członek władz Fundacji „Młodzież w działaniu”.

Obrady drugiego dnia konferencji przeniosły się do Willi Decjusza i toczyły w dwóch równoległych panelach. W pierwszym panelu zatytułowanym „Etyka i kompetencje”, przebiegającym pod przewodnictwem prof. nadzw. dr hab. Agnieszki Pawłowskiej, wystąpiło pięciu prelegentów. Jako pierwsza wygłosiła referat prof. nadzw. dr hab. Danuta Karnowska, podejmując tematykę kompetencji obywatelskich i ich znaczenia w kształtowaniu postaw liderów społecznych we współczesnej Polsce. Dr Beata Kosiba podjęła próbę wskazania cech kształtujących autorytet liderów społecznych, a także wskazała przyczyny kryzysu autorytetów oraz możliwości jego przezwyciężania. Zagadnienie to było kontynuowane w wystąpieniu mgr Elżbiety Saneckiej („Lider społeczny jako etyczny przywódca – osobowościowe determinanty skutecznego przywództwa”), która poddała analizie psychologiczny wymiar przywództwa. Z kolei mgr Zuzanna Osmólska zwróciła uwagę na kompetencje społeczne jako czynnik niezbędny dla pełnienia roli lidera społecznego. W ostatnim wystąpieniu pierwszej sesji mgr Joanna Jękot przedstawiła sposób pomiaru kompetencji społecznych służący wskazaniu tych liderów społecznych, którzy mają szansę na osiągnięciu najwyższych wskaźników efektywności swojej organizacji społecznej.

Zagadnienia poruszone w referatach skłoniły uczestników panelu do żywej dyskusji, w której podniesiony został problem definicji poję-

cia „lider społeczny” (faktycznie przywódca społeczny czy „tylko” działacz?) oraz typologii w relacji z rodzajami autorytetu (autorytet deontyczny – lider symboliczny; autorytet epistemiczny – lider zadaniowy). Zastanawiano się nad możliwościami kształtowania umiejętności i postaw liderów społecznych oraz ich profesjonalizacją (wymuszoną koniecznością pozyskiwania środków finansowych), która w niepokojący sposób upodabnia organizacje społeczne do biznesowych.

Równoległe toczącemu się panelowi pt. „Wspólnoty lokalne i ich liderzy” przewodniczył prof. nadzw. dr hab. Krzysztof Łabędź. Jako pierwszy wystąpił dr Krzysztof Mikołajewski, który w studium przypadku Dzielnicy Targówek m.st. Warszawy podjął się analizy relacji władz samorządowych z działaczami społecznymi, przedstawił również problem wdrażania systemowych rozwiązań zmierzających do podniesienia poziomu uczestnictwa obywateli w lokalnym życiu publicznym. Wrocławskim wolontariuszom poświęciła swoje wystąpienie mgr Natalia Palemba – prelegentka podjęła rozważania nad specyfiką wolontariatu i przedstawiła wyniki badań zrealizowanych wśród wolontariuszy działających w organizacjach zarejestrowanych w Miejskim Centrum Wolontariatu we Wrocławiu. Serię referatów poświęconych liderom społecznym na obszarach wiejskich otworzyła dr Anna Kołomycew, podejmując zagadnienie przywództwa na przykładzie lokalnych grup działania w województwie podkarpackim. Celem wystąpienia było wskazanie, na ile lokalne grupy mogą stać się liderami zbiorowymi (kolektywnymi), a na ile są one obszarem wyłaniania się liderów indywidualnych. Mgr Lilia Kraszewska przedstawiła uwarunkowania i bariery aktywności społecznej kobiet, analizując ich sytuację w gminie Świątki, natomiast dr Bogusław Kotarba podjął próbę oceny warunków lokalnego środowiska, które determinują charakter i styl przywództwa. Ponadto wskazał na istniejące rozwiązania prawno-instytucjonalne, umożliwiające lokalnym liderom inicjowanie działań.

Po każdym wystąpieniu prelegentów przewidziany został czas na pytania i dyskusję. Podczas dyskusji poruszono przede wszystkim problematykę przywództwa i aktywności wśród społeczności wiejskich. Wskazano, iż głównymi ograniczeniami angażowania się członków społeczności lokalnych w sprawy publiczne jest nadmiernie rozbudowana biurokracja, zniechęcająca do podejmowania oddolnych inicjatyw, częste konflikty przedstawicieli sektora społecznego z władzami samorządowymi, które nie zawsze przychylnie odnoszą się do działań obywatelskich oraz ograniczone możliwości finansowe sektora społecznego.

W drugiej części obrady również toczyły się w dwóch równoległych panelach. W pierwszym – „Determinanty działalności” – prowadzonym przez prof. dr hab. Zofię Chyrę-Rolicz, wystąpiło trzech prelegentów. Dr Artur Laska podjął problematykę innowacyjności jako cechy charakteryzującej lidera sfery publicznej. Prelegent wskazał, że faktycznie innowacyjni przywódcy, a więc innowacyjni w wymiarze indywidualnym oraz potrafiący wygenerować kulturę innowacji, są współcześnie niezbędni do działania organizacji publicznej. Problematykę charyzmy w działalności liderów podjęła dr Alina Kaszkur. Prelegentka wskazała na pojawianie się przywódców jako warunku koniecznego do organizowania się i mobilizowania społeczeństwa polskiego – ułomnego w zakresie aktywności obywatelskiej. Ułomność tę częściowo potwierdziła mgr Magdalena Serafin, wskazując, z jednej strony, na możliwość integrowania wspólnot lokalnych wokół wspólnego celu, na przykładzie kampanii na rzecz przeciwdziałania przestępczości na poziomie lokalnym – „Wspólne Osiedla”; z drugiej zaś, zaznaczając trudności w utrzymaniu mobilizacji obywateli.

Również i po tej części obrad rozwinęła się dyskusja – głównie wokół problemu kondycji społeczeństwa obywatelskiego w Polsce oraz możliwości wykorzystania potencjału aktywności społecznej w celu wzmocnienia czynnika obywatelskiego w życiu publicznym. Podniesiono również słabe strony działań podejmowanych przez organizacje społeczne, a zmierzające do zaktywizowania obywateli.

W równoległym i ostatnim panelu dyskusyjnym, któremu przewodniczył prof. nadzw. dr hab. Jacek Kurzępa, wystąpiło czterech prelegentów. Jako pierwsza wygłosiła referat dr Ewa Kopeć, koncentrując się na problematyce konieczności likwidacji małych szkół oraz rosnącej aktywności społecznej rodziców w obliczu takiego zagrożenia. Kolejnym referentem był dr Grzegorz Nycz, który podjął tematykę liderów społecznych i ich roli w procesie wdrażania koncepcji rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (*community-led local development*). W dalszej części tej sesji referat na temat podnoszenia efektywności działań liderów społecznych dzięki możliwościom, jakie daje Internet wygłosiła mgr Joanna Kamisińska. Ostatnią prelegentką była dr Sabina Olszyk, która na przykładzie trzech działaczy społecznych (Krzysztofa Margola, Bogdana Kożuchowicza i Rafała Demby) starała się zidentyfikować ograniczenia, ale i ułatwienia towarzyszące łączeniu roli polityka i społecznika.

I w tym przypadku organizatorzy przewidzieli czas na pytania do prelegentów, które przekształciły się w ożywioną dyskusję. Temat,

który szczególnie zaabsorbował dyskutantów, dotyczył likwidacji małych szkół oraz wyłaniających się na tym tle liderów społecznych i ich relacji z władzami samorządowymi.

Relacjonowaną konferencję należy ocenić jako niezwykle udaną, tak pod względem naukowym – o czym świadczyć może towarzysząca jej publikacja naukowa pod redakcją Andrzeja Piaseckiego *Lider społeczny w XXI wieku* (Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego) – przygotowana także jako podręcznik dla słuchaczy właśnie uruchamianych na Uniwersytecie Pedagogicznym studiów podyplomowych pn. Lider społeczny – jak i organizacyjny. Zagadnienie przywództwa, wydawać by się mogło – wyczerpane, przynajmniej w warstwie teoretycznej nabrało nowego wymiaru – już nie tylko przywództwa politycznego czy społecznego, lecz przywództwa w sektorze publicznym.